

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเรื่อง ต้นเหตุของความเครียด การตอบสนองต่อความเครียด และการเผชิญความเครียด ตามประสบการณ์การฝึกปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลเป็นการวิจัยเชิงบรรยาย มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ศึกษาต้นเหตุของความเครียด การตอบสนองต่อความเครียด และการเผชิญความเครียด ตามประสบการณ์การฝึกปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล
2. เปรียบเทียบ ต้นเหตุของความเครียด การตอบสนองต่อความเครียด และการเผชิญความเครียดจำแนกตาม ชั้นปี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายได้ของครอบครัว และพฤติกรรมเผชิญสถานการณ์ชีวิตของนักศึกษาพยาบาล

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาลจากสถาบันการศึกษาทุกสังกัดทั่วประเทศ ชั้นปีที่ 2, 3 และ 4 จำนวน 287 คน ซึ่งได้มาจากกการสุ่มแบบหลายขั้นตอน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบวัด จำนวน 2 ชุด คือแบบวัดพฤติกรรมเผชิญสถานการณ์ชีวิต และแบบวัดความเครียด แบบวัดการเผชิญสถานการณ์ชีวิตได้ดัดแปลงมาจากแบบวัดการเผชิญสถานการณ์ชีวิตของ ศรีรัตนาศุภพิทยากุล (2534) ที่นำมาใช้กับพยาบาลวิชาชีพ ผู้วิจัยได้นำมาหาคุณภาพใหม่ ได้ค่าความเที่ยง .70 มีทั้งหมด 31 ข้อ ส่วนแบบวัดต้นเหตุของความเครียด เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง จากสภาพการณ์จริง โดยการสัมภาษณ์แนวคิดกับนักศึกษา จำนวน 10 คน และให้นักศึกษาจำนวน 60 คน ตอบแบบสอบถามปลายเปิด จากนั้นจึงนำมาเขียนข้อรายการ แบบวัดชุดนี้มีลักษณะเป็นแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า 5 อันดับ แบ่งเป็น 3 ส่วน คือ แบบวัดต้นเหตุของความเครียดมี 77 ข้อ แบบวัดการตอบสนองต่อความเครียดมี 35 ข้อ และแบบวัดการเผชิญความเครียดมี 83 ข้อ ได้ตรวจสอบคุณภาพโดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องในการแบ่งกลุ่มย่อย ความเหมาะสมชัดเจนของภาษาที่ใช้ การเรียงลำดับข้อรายการ และนำมาทดสอบหาความเที่ยงโดยนำไปทดลองใช้กับนักศึกษาพยาบาล ซึ่ง

ข้อรายการ และนำมาทดสอบหาความเที่ยงโดยนำไปทดลองใช้กับนักศึกษาพยาบาล ซึ่งมีคุณสมบัติเหมือนกลุ่มประชากร จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเที่ยง โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาช (Cronbach's Coefficient Alpha) ได้ค่าความเที่ยงของแบบวัดต้นเหตุของความเครียด .96 แบบวัดการตอบสนองต่อความเครียด .94 แบบวัดและการเผชิญความเครียดลักษณะการแก้ไขปัญหา .86 การยอมรับ .88 การใช้แหล่งสนับสนุนทางสังคม การเบี่ยงเบนความสนใจ .80 การต่อต้าน .81 และการหลีกเลี่ยง .86

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเป็นผู้แจกและรวบรวมแบบวัดด้วยตนเองในสถาบันการศึกษาที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ส่วนสถาบันการศึกษาพยาบาลที่อยู่ในเขตภูมิภาคจะส่งทางไปรษณีย์ให้ผู้ช่วยวิจัยช่วยแจกและรวบรวมแบบวัดให้ ใช้ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล 4 สัปดาห์ ได้รับแบบสอบถามคืนและมีความสมบูรณ์สามารถนำมาวิเคราะห์ได้จำนวน 287 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 98.29

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบต้นเหตุของความเครียด การตอบสนองต่อความเครียด และการเผชิญความเครียดของนักศึกษาพยาบาลจำแนกตาม ชั้นปี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายได้ของครอบครัว โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One - Way ANOVA) และทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe method) และเปรียบเทียบความเครียดที่เกิดจากต้นเหตุของความเครียด การตอบสนองต่อความเครียด และการเผชิญความเครียดของนักศึกษาพยาบาลจำแนกตามพฤติกรรมเผชิญสถานการณ์ชีวิตของนักศึกษาพยาบาล โดยการทดสอบค่าที (t - test)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถสรุปตามวัตถุประสงค์การวิจัย ได้ดังนี้

ตอนที่ 1 เพื่อศึกษาต้นเหตุของความเครียด การตอบสนองต่อความเครียด และการเผชิญความเครียด ตามประสบการณ์การฝึกปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล ผลการวิจัยเป็นดังนี้

1. นักศึกษาพยาบาลมีความเครียดจากต้นเหตุของความเครียดรวมทุกด้านอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่านักศึกษาพยาบาลมีความเครียดที่เกิดจากต้นเหตุของความเครียด ด้านภายในบุคคล ด้านระหว่างบุคคล และด้านภายนอกบุคคล อยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน มีค่าคะแนนเฉลี่ยของความเครียด (\bar{X}) เท่ากับ 2.70 ,2.81 และ 2.62 ตามลำดับ

จากการวิเคราะห์รายข้อ พบว่า ต้นเหตุของความเครียดภายในบุคคลส่วนใหญ่ ทำให้นักศึกษาเกิดความเครียดระดับปานกลาง และรองลงมาเป็นระดับน้อย ต้นเหตุของความเครียดที่ทำให้นักศึกษาเกิดความเครียดระดับมากมี 1 ข้อรายการ คือ “การทำคลอดรายแรก” และต้นเหตุของความเครียดที่ทำให้นักศึกษาเกิดความเครียดระดับปานกลางค่อนข้างมาก มี 7 ข้อรายการ คือ

1. การทำแผนการพยาบาล
 2. การดูแลผู้ป่วยในโรคที่ไม่เคยพบมาก่อน
 3. กลัวคะแนนการฝึกปฏิบัติออกมาไม่ดี
 4. ฝึกปฏิบัติงานครั้งแรกในเรื่อง การฉีดยา สอนปีศาจ การหยิบจับ
- ของปราศจากเชื้อ
5. การที่ต้องพบกับสถานการณ์ปัญหาที่ไม่เคยเรียนมาก่อน
 6. การดูแลผู้ป่วยที่ใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีระดับสูง
 7. การประชุมปรึกษาทางการพยาบาล

ต้นเหตุของความเครียดด้านระหว่างบุคคลส่วนใหญ่ทำให้นักศึกษาเกิดความเครียดในระดับปานกลาง และระดับน้อยมีจำนวนรองลงมา ต้นเหตุของความเครียดระหว่างบุคคลที่ทำให้นักศึกษาเกิดความเครียดระดับมากมี 3 ข้อรายการ คือ

1. อาจารย์นิเทศก์คอยจับผิด ทำทางไม่เป็นมิตร
2. อาจารย์นิเทศก์ดู อารมณ์ไม่ดี ชอบตำหนิ
3. พยาบาลประจำการดู เสียดัง

และต้นเหตุของความเครียดที่ทำให้นักศึกษาเกิดความเครียดระดับปานกลางค่อนข้างมากมี 3 ข้อรายการ คือ

1. พยาบาลประจำการไม่สนใจไม่พูดด้วย
2. อาจารย์นิเทศก์มอบหมายงานหรือรายงานต่างๆ มากเกินไป
3. อาจารย์ไม่มีความแน่นอนในคำตอบที่ต้องการ

ต้นเหตุของความเครียดภายนอกบุคคลในแต่ละข้อรายการส่วนใหญ่ ทำให้นักศึกษาเกิดความเครียดระดับปานกลาง และมีระดับน้อยรองลงมา ไม่มีข้อรายการใดที่ทำให้นักศึกษาพยาบาลเกิดความเครียดในระดับมาก ต้นเหตุของความเครียดที่ทำให้นักศึกษาพยาบาลเกิดความเครียดปานกลางค่อนข้างมากมี 1 ข้อรายการ คือ “เวลาในการปิด - เปิดห้องสมุดไม่เอื้ออำนวยต่อการค้นคว้า ”

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. นักศึกษาพยาบาลมีการตอบสนองต่อความเครียดรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าคะแนนเฉลี่ยของการตอบสนองต่อความเครียดเท่ากับ 2.56 เมื่อพิจารณาทางด้านพบว่า นักศึกษาพยาบาลมีการตอบสนองต่อความเครียดด้านภายในบุคคลอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการตอบสนองต่อความเครียดด้านระหว่างบุคคลอยู่ในระดับน้อย มีค่าคะแนนเฉลี่ยของการตอบสนองต่อความเครียดเท่ากับ 2.66 และ 2.24 ตามลำดับ

3. นักศึกษาพยาบาลมีการเผชิญความเครียดลักษณะการยอมรับ อยู่ในระดับมาก ค่าคะแนนเฉลี่ยของการเผชิญความเครียดเท่ากับ 3.74 มีการเผชิญความเครียดลักษณะการแก้ไขปัญหา การเบี่ยงเบนความสนใจ การใช้แหล่งสนับสนุนทางสังคมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าคะแนนเฉลี่ยของการเผชิญความเครียดเท่ากับ 3.26 , 3.12 และ 3.05 ตามลำดับ และมีการเผชิญความเครียดลักษณะการหลีกเลี่ยง และการต่อต้านอยู่ในระดับน้อย มีค่าคะแนนเฉลี่ยของการเผชิญความเครียดเท่ากับ 2.33 และ 1.66 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความเครียดที่เกิดจากต้นเหตุของความเครียด การตอบสนองต่อความเครียดรายด้านและรวมทุกด้าน และการเผชิญความเครียดรายลักษณะ ของนักศึกษาพยาบาล จำแนกตาม ชั้นปี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายได้ของครอบครัว และพฤติกรรมเผชิญสถานการณ์ชีวิต

1. ชั้นปี

1.1 จากผลการวิเคราะห์พบว่านักศึกษาพยาบาลที่อยู่ในชั้นปีต่างกัน จะมีความเครียดที่เกิดจากต้นเหตุของความเครียดทั้งรายด้านและรวมทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ข้อที่ 1 ที่ว่า “นักศึกษาพยาบาลที่อยู่ในชั้นปีแตกต่างกัน จะมีความเครียดที่เกิดจากต้นเหตุของความเครียดแตกต่างกัน”

1.2 นักศึกษาพยาบาลที่อยู่ในชั้นปีต่างกัน มีการตอบสนองต่อความเครียดทั้งรายด้านและรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ข้อที่ 2 ที่ว่า “นักศึกษาพยาบาลที่อยู่ในชั้นปีแตกต่างกัน จะมีการตอบสนองต่อความเครียดแตกต่างกัน”

1.3 นักศึกษาพยาบาลที่อยู่ชั้นปีต่างกัน มีลักษณะการเผชิญความเครียดในแต่ละลักษณะไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ข้อที่ 3 ที่ว่า “นักศึกษาพยาบาลที่อยู่ชั้นปีต่างกัน จะมีลักษณะการเผชิญความเครียดที่แตกต่างกัน”

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.1 นักศึกษาพยาบาลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันมีความเครียดจากต้นเหตุของความเครียดด้านระหว่างบุคคล ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วน ความเครียดที่เกิดจากต้นเหตุของความเครียดด้านภายในบุคคลและต้นเหตุของความเครียดด้านภายนอกบุคคล และรวมทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ข้อที่ 4 ที่ว่า “นักศึกษาพยาบาลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน จะมีความเครียดที่เกิดจากต้นเหตุของความเครียดแตกต่างกัน” เมื่อตรวจสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยระหว่างคู่พบว่านักศึกษาพยาบาลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ จะมีความเครียดจากต้นเหตุของความเครียดด้านภายในบุคคลสูงกว่านักศึกษาพยาบาลกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับปานกลาง นักศึกษาพยาบาลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ จะมีความเครียดจากต้นเหตุของความเครียดด้านภายนอกบุคคลสูงกว่านักศึกษาพยาบาลกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับสูง และความเครียดที่เกิดจากต้นเหตุของความเครียดรวมทุกด้าน พบว่านักศึกษาพยาบาลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ จะมีมากกว่า นักศึกษาพยาบาลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง

2.2 นักศึกษาพยาบาลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน มีการตอบสนองต่อความเครียดด้านระหว่างบุคคล ไม่แตกต่างกัน มีการตอบสนองต่อความเครียดด้านภายในบุคคล และรวมทุกด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงเป็นไปตามสมมติฐาน ข้อที่ 5 ที่ว่า “นักศึกษาพยาบาลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน จะมีการตอบสนองต่อความเครียดแตกต่างกัน” เมื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยการตอบสนองต่อความเครียดระหว่างคู่พบว่านักศึกษาพยาบาลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ จะมีการตอบสนองต่อความเครียดด้านภายในบุคคล ด้านระหว่างบุคคล และรวมทุกด้านมากกว่านักศึกษาพยาบาลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับปานกลาง

2.3 นักศึกษาพยาบาลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันมีการเผชิญความเครียดลักษณะการแก้ไขปัญหา การยอมรับ การใช้แหล่งสนับสนุน การเบี่ยงเบนความสนใจและการต่อต้าน ไม่แตกต่างกันซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ข้อที่ 6 ที่ว่า “นักศึกษาพยาบาลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน จะมีลักษณะการเผชิญความเครียดแตกต่างกัน” ส่วนการเผชิญความเครียดลักษณะการหลีกเลี่ยงนี้ พบว่า นักศึกษาพยาบาลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน จะมีการเผชิญความเครียดในลักษณะนี้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่นักศึกษาพยาบาลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับต่ำ มีการเผชิญความเครียดด้านการหลีกเลี่ยงนี้มากกว่านักศึกษาพยาบาลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง

3. รายได้ของครอบครัว

3.1 นักศึกษาพยาบาลที่มีรายได้ของครอบครัวแตกต่างกันมีความเครียดที่เกิดจากต้นเหตุของความเครียดด้านภายในบุคคลและต้นเหตุของความเครียดด้านระหว่างบุคคลและรวมทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ข้อที่ 7 ที่ว่า “นักศึกษาพยาบาลที่มีรายได้ของครอบครัวแตกต่างกัน จะมีความเครียดที่เกิดจากต้นเหตุของความเครียดแตกต่างกัน” ส่วนต้นเหตุของความเครียดด้านภายนอกบุคคลมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 เมื่อวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างคู่พบว่า โดยที่นักศึกษาพยาบาลที่มีรายได้ของครอบครัวอยู่ในช่วง 9,000 - 13,999 บาทต่อเดือน มีความเครียดที่เกิดจากต้นเหตุของความเครียดด้านภายนอกบุคคลต่ำกว่านักศึกษาพยาบาลที่มีรายได้ของครอบครัวอยู่ในช่วง 3,999 - 8,999 บาทต่อเดือน และ ต่ำกว่า 3,999 บาทต่อเดือน

3.2 นักศึกษาพยาบาลที่มีรายได้ของครอบครัวแตกต่างกัน มีการตอบสนองต่อความเครียดรวมทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 เมื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยการตอบสนองต่อความเครียดระหว่างคู่พบว่า กลุ่มนักศึกษาพยาบาลที่มีรายได้ของครอบครัวต่ำกว่า 3,999 บาทต่อเดือน จะมีการตอบสนองต่อความเครียดรวมทุกด้านมากกว่านักศึกษาพยาบาลที่มีรายได้ของครอบครัวสูงกว่า 13,999 บาทต่อเดือน จึงเป็นไปตามสมมติฐาน ข้อที่ 8 ที่ว่า “นักศึกษาพยาบาลที่มีรายได้ของครอบครัวแตกต่างกันจะมีการตอบสนองต่อความเครียดแตกต่างกัน” แต่เมื่อแยกวิเคราะห์

การตอบสนองต่อความเครียดเป็นรายด้านพบว่า นักศึกษาพยาบาลที่มีรายได้ของครอบครัวแตกต่างกัน มีการตอบสนองต่อความเครียดด้านภายนอกบุคคล และด้านระหว่างบุคคล ไม่แตกต่างกัน

3.3 นักศึกษาพยาบาลที่มีรายได้ของครอบครัวแตกต่างกัน มีการเผชิญความเครียดในแต่ละรายลักษณะ ไม่แตกต่างกันจึงไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ข้อที่ 9 ที่ว่า “นักศึกษาพยาบาลที่มีรายได้ของครอบครัวแตกต่างกัน จะมีลักษณะการเผชิญความเครียดแตกต่างกัน”

4. พฤติกรรมเผชิญสถานการณ์ชีวิต

4.1 นักศึกษาพยาบาลที่มีพฤติกรรมเผชิญสถานการณ์ชีวิตแตกต่างกันมีความเครียดที่เกิดจากต้นเหตุของความเครียดรายด้านและรวมทุกด้าน ไม่แตกต่างกันจึงไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ข้อที่ 10 ที่ว่า “นักศึกษาพยาบาลที่มีพฤติกรรมเผชิญสถานการณ์ชีวิตแตกต่างกัน จะมีความเครียดที่เกิดจากต้นเหตุของความเครียดแตกต่างกัน”

4.2 นักศึกษาพยาบาลที่มีพฤติกรรมเผชิญสถานการณ์ชีวิตแตกต่างกันมีการตอบสนองต่อความเครียดด้านภายในบุคคล และรวมทุกด้านไม่แตกต่างกันจึงไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ข้อที่ 11 ที่ว่า “นักศึกษาพยาบาลที่มีพฤติกรรมเผชิญสถานการณ์ชีวิตแตกต่างกัน จะมีการตอบสนองต่อความเครียดแตกต่างกัน” ส่วนการตอบสนองต่อความเครียดด้านระหว่างบุคคล มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่นักศึกษาพยาบาลที่มีพฤติกรรมเผชิญสถานการณ์ชีวิตแบบ A การตอบสนองต่อความเครียดด้านนี้มากกว่านักศึกษาพยาบาลที่มีพฤติกรรมเผชิญสถานการณ์ชีวิตแบบ B

4.3 นักศึกษาพยาบาลที่มีพฤติกรรมเผชิญสถานการณ์ชีวิตแตกต่างกัน มีการเผชิญความเครียดลักษณะการยอมรับ การใช้แหล่งสนับสนุนทางสังคม การเบี่ยงเบนความสนใจ การต่อต้าน และการหลีกเลี่ยงไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ข้อที่ 12 ที่ว่า “นักศึกษาพยาบาลที่มีพฤติกรรมเผชิญสถานการณ์ชีวิตแตกต่างกัน จะมีลักษณะการเผชิญความเครียดแตกต่างกัน”

ส่วนการเผชิญความเครียดลักษณะการแก้ไขปัญหาที่มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยนักศึกษาพยาบาลที่มีพฤติกรรมเผชิญสถานการณ์ชีวิตแบบ A มีการเผชิญความเครียดลักษณะนี้มากกว่า นักศึกษาพยาบาลกลุ่มที่มีพฤติกรรมเผชิญสถานการณ์ชีวิตแบบ B

อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถอภิปรายผลในประเด็นที่สำคัญได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ศึกษาต้นเหตุของความเครียด การตอบสนองต่อความเครียด และการเผชิญความเครียด ตามประสบการณ์การฝึกปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล

1. ต้นเหตุของความเครียด

นักศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่มีความเครียดที่เกิดจากต้นเหตุของความเครียดด้านภายในบุคคล ด้านระหว่างบุคคลและด้านภายนอกบุคคล และรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งผลการศึกษานี้สอดคล้องกับการศึกษาของชมพูนุช พงษ์ศิริ (2534) ที่พบว่านักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2, 3 และ 4 มีความวิตกกังวลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วยอยู่ในระดับปานกลาง ผลที่ได้จากการวิเคราะห์ความเครียดที่เกิดจากต้นเหตุของความเครียดรายข้อ พบว่า การทำคลอดรายแรกเป็นต้นเหตุของความเครียด ทำให้นักศึกษาพยาบาลเกิดความเครียดในระดับมาก และการฝึกปฏิบัติงานครั้งแรกในเรื่องการฉีดยาสวนปัสสาวะ การหยิบจับของปราศจากเชื้อ การที่ต้องพบกับสถานการณ์ที่ไม่เคยเรียนมาก่อน เป็นต้นเหตุที่ทำให้เกิดความเครียดในระดับรองลงมา จากข้อรายการที่กล่าวมาจะเห็นว่า เป็นกิจกรรมที่ต้องเกี่ยวข้องกับผู้ป่วย ต้องอาศัยความรับผิดชอบที่สูง เป็นเรื่องจะต้องตัดสินใจอย่างรวดเร็วถูกต้อง และเมื่อปฏิบัติผิดพลาดแล้วจะเป็นอันตรายต่อชีวิตของผู้ป่วยได้ ลักษณะงานพยาบาลที่ต้องใช้ความรับผิดชอบที่สูงและเมื่อเกิดความผิดพลาดจะเป็นอันตรายร้ายแรงนี้ทำให้นักศึกษาเกิดความเครียดได้ ซึ่งเป็นไปตามคำกล่าวถึงความเครียดจากลักษณะงานของวิชาชีพการพยาบาลของ Luckmann & Sorensen (1989:45) ที่ว่างาน

พยาบาลเป็นงานที่มีความเครียดสูงนั้น เนื่องจากงานวิชาชีพพยาบาลเป็นงานที่ต้องมีการรับผิดชอบต่อชีวิต จะต้องทำงานที่เกี่ยวข้องกับความเจ็บป่วย จะต้องมีการตัดสินใจอย่างเฉียบพลัน

การที่ลักษณะงานที่เป็นต้นเหตุทำให้นักศึกษาเกิดความเครียดได้มากนี้ นักศึกษาจึงต้องการการประคับประคองอย่างมากจากสังคม ซึ่งแหล่งสนับสนุนทางสังคมของนักศึกษาพยาบาลนั้นได้จาก เพื่อน อาจารย์นิเทศก์ พยาบาลประจำการ บิดามารดา และญาติ ซึ่งสามารถให้การสนับสนุนเพื่อให้นักศึกษาสามารถดำเนินการฝึกปฏิบัติงานได้อย่างมีความสุขและประสบความสำเร็จ ซึ่งการสนับสนุนทางสังคมนี้ สุจิตรา เทียนสวัสดิ์ (2537:28) ได้กล่าวถึงว่าอาจจะเป็นการให้ทรัพย์สินเงินทอง การให้ข้อมูลข่าวสาร การแสดงความเห็นอกเห็นใจ ความสนอกสนใจ และการให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อประเมินคุณค่าแห่งตน ซึ่งอาจจะเป็นอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกันก็ได้ เมื่อมาวิเคราะห์กรณีของนักศึกษาพยาบาล บุคคลที่นักศึกษาพยาบาลใกล้ชิดและสามารถช่วยเหลือสนับสนุนได้มากที่สุดในขณะที่ฝึกปฏิบัติการพยาบาลก็คือ อาจารย์นิเทศก์ พยาบาลประจำการ แต่ผลการวิเคราะห์ต้นเหตุของความเครียดด้านระหว่างบุคคลเป็นรายด้านกลับพบว่าต้นเหตุที่ทำให้นักศึกษาพยาบาลเกิดความเครียดมากที่สุด คือ “อาจารย์นิเทศก์คอยจับผิด ทำทางไม่เป็นมิตร” “อาจารย์นิเทศก์ดูอารมณ์ไม่ดี” “พยาบาลประจำการดู เสียดัง” “อาจารย์นิเทศก์มอบหมายงานหรือรายงานต่างๆ มากเกินไป” จะเห็นว่าผู้ที่จะเป็นผู้ประคับประคองนักศึกษาในการฝึกประสบการณ์นักศึกษากลับรับรู้ว่ามีผู้ที่ก่อให้เกิดความเครียดกลับเป็นต้นเหตุของความเครียด

เมื่อพิจารณาด้านเหตุของความเครียดภายในบุคคลร่วมกับต้นเหตุของความเครียดด้านระหว่างบุคคล อาจอธิบายได้ว่าต้นเหตุของความเครียดด้านภายในบุคคล ที่ทำให้นักศึกษาเกิดความเครียดมากที่สุดจะเป็นในเรื่องของการปฏิบัติการพยาบาล เช่น การทำคลอดรายแรก การฝึกปฏิบัติงานในเรื่องการฉีดยา การสวนปัสสาวะ การหยิบจับของปราศจากเชื้อ การปฏิบัติงานทั้งหมดนี้ล้วนแต่เป็นกิจกรรมที่ต้องกระทำกับผู้ป่วย จะต้องกระทำในภาวะฉุกเฉิน เมื่อปฏิบัติผิดพลาด หรือล่าช้าจะเป็นอันตรายถึงชีวิตของผู้ป่วยได้ ดังนั้นอาจารย์นิเทศก์ หรือพยาบาลประจำการที่มีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบนักศึกษาในการฝึกกิจกรรมพยาบาลเหล่านี้จึงต้องให้ความสำคัญอย่างมาก จะต้องคอยดูแลอย่างใกล้ชิด เมื่ออยู่ในภาวะฉุกเฉินอาจจะเสียดัง หรือแสดงอารมณ์หงุดหงิดออกมาอาจารย์จึงมีความเครียด

เกิดขึ้น เนื่องจากกลัวว่านักศึกษาจะปฏิบัติผิดพลาดจนเกิดอันตรายแก่ผู้ป่วยได้ นักศึกษา จึงเกิดความไม่เข้าใจ เกิดความขัดแย้งในใจได้ และทำให้สัมพันธ์ภาพระหว่างนักศึกษาและ อาจารย์พยาบาล หรือพยาบาลประจำการไม่ดี เป็นสาเหตุให้นักศึกษาประเมินความเครียด ที่เกิดจากต้นเหตุของความเครียดระหว่างบุคคลว่ามีในเรื่อง “อาจารย์นิเทศก์คอยจับผิด ทำ ทางไม่เป็นมิตร” “อาจารย์นิเทศก์ดุเสียงดัง อารมณ์ไม่ดี” และ “พยาบาลประจำการดู เสียงดัง” ว่าเป็นต้นเหตุของความเครียดที่ทำให้เกิดความเครียดในระดับมาก

ข้อเสนอแนะตามความคิดเห็นของผู้วิจัยในการแก้ไขต้นเหตุของความเครียดของ นักศึกษาพยาบาลนี้ก็คือ ก่อนที่นักศึกษาจะขึ้นฝึกปฏิบัติการพยาบาล นอกจากอาจารย์ นิเทศก์จะมีการเตรียมความรู้ทางทฤษฎี การปฐมนิเทศเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่ สาธิต การฝึกปฏิบัติการพยาบาลแล้ว ฝึกปฏิบัติกับหุ่นจนนักศึกษาเกิดความคุ้นเคยก่อนที่จะลงมือ ปฏิบัติจริงแล้ว อาจารย์ควรจะพูดคุยชี้แจงสภาพการณ์ภายในหอผู้ป่วยว่านักศึกษาจะต้อง เผชิญกับสถานการณ์ถึงเครียดไต่บ้าง เช่น อาจารย์นิเทศก์หรือพยาบาลประจำการอาจจะ ต้องคอยดูแลอย่างใกล้ชิด บางครั้งอาจจะต้องพูดเสียงดัง เป็นต้น เพื่อให้นักศึกษาเตรียม ตัวรับกับสภาพการณ์เช่นนี้และหลังจากที่ได้ปฏิบัติกิจกรรมการพยาบาลเสร็จสิ้นแล้ว ในช่วง เวลาหลังจากนั้น อาจารย์พยาบาลหรือพยาบาลประจำการและนักศึกษาพยาบาลควรที่จะมี การพูดคุยปรับความเข้าใจกันอย่างเป็นกันเองเพื่อขจัดความขัดแย้งในใจออกไป และอาจารย์ ควรจะแสดงสัมพันธ์ภาพเชิงช่วยเหลือออกมาให้มาก ๆ เช่น การแสดงความเห็นอกเห็นใจ การแสดงความรู้สึกร่วมกัน เป็นต้น

นอกจากนี้ผู้บริหารก็มีส่วนที่จะช่วยลดความขัดแย้ง หรือความเครียดของ นักศึกษาได้โดยการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความเป็นกันเองของนักศึกษาพยาบาลกับอาจารย์ นิเทศก์หรือพยาบาลประจำการ เช่น การเลี้ยงสังสรรค์ในวันขึ้นปีใหม่ กิจกรรมรดน้ำดำหัวใน วันสงกรานต์ เป็นต้น เพราะเมื่อนักศึกษามีความรู้สึกเป็นกันเองหรือคุ้นเคยกับอาจารย์ พยาบาลประจำการ นักศึกษาจะกล้าเปิดเผยความในใจ หรือพูดคุยระบาย ความคับข้องใจ ต่างๆ ได้มากขึ้น จะเป็นการทำให้นักศึกษาลดความเครียดลงได้

2. การตอบสนองต่อความเครียด

จากผลการวิจัยพบว่านักศึกษาพยาบาลมีการตอบสนองต่อความเครียดโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สามารถอธิบายได้จากข้อมูลต้นเหตุของความเครียดในข้อที่ 1 ร่วมกับแนวคิดของ Cassmeyer, Mitchell & Betrus (1995:168-169) ที่ว่าความรุนแรงของการตอบสนองต่อความเครียดขึ้นอยู่กับการประเมินความรุนแรงของสิ่งที่มากกระตุ้นด้วย ในผลการวิจัยนี้ เนื่องจากนักศึกษาประเมินเหตุการณ์หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ว่าทำให้ตนเองเกิดความเครียดในระดับปานกลาง ดังนั้นนักศึกษาพยาบาลจึงมีการตอบสนองในระดับเดียวกันด้วย แต่เมื่อพิจารณาการตอบสนองต่อความเครียดเป็นรายด้าน พบว่า นักศึกษามีการตอบสนองความเครียดด้านระหว่างบุคคลในระดับน้อย ในขณะที่มีการตอบสนองต่อตนเองในระดับสูง ที่ผลเป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากงานวิชาชีพการพยาบาลเป็นงานบริการ ซึ่งได้รับการปลุกฝังจากการอบรม แนะนำจากอาจารย์ ว่าจะต้องมีคุณธรรม จริยธรรม จะต้องเป็นผู้บริการ สื่อสารติดต่อกับผู้อื่นอยู่ตลอดเวลา จะต้องพูดจาไพเราะสุภาพ ดังนั้นการแสดงออกทางสีหน้าว่าไม่พอใจ ซึ่งเป็นการตอบสนองต่อความเครียดด้านระหว่างบุคคลจึงอยู่ในระดับน้อย

เมื่อพิจารณาการตอบสนองต่อความเครียดด้านภายในบุคคลจะเห็นว่า การตอบสนองต่อความเครียดด้านภายในบุคคลของนักศึกษามีอยู่ในระดับมาก แต่เป็นการประเมินยาก เป็นสิ่งที่อาจารย์ไม่สามารถสังเกตเห็นได้ อาจารย์จะประเมินโดยการดู สังเกตเพียงอย่างเดียวนั้นไม่สามารถประเมินได้ทั้งหมด การที่อาจารย์จะทราบว่านักศึกษามีการตอบสนองต่อความเครียดมากน้อยเพียงใดจะต้องมีการประเมินโดยการสอบถาม พูดคุยหรือใช้เครื่องมือเพื่อให้ศึกษารายงานการตอบสนองต่อความเครียดของตนเอง สัมพันธภาพของอาจารย์และนักศึกษาจึงมีผลต่อการรับรู้ของอาจารย์เกี่ยวกับการตอบสนองต่อความเครียดด้านภายในบุคคลของนักศึกษาพยาบาลเร็วและถูกต้องมากขึ้น

3. การเผชิญความเครียด

ผลการวิจัยพบว่านักศึกษามีการเผชิญความเครียดในด้านต่างๆ อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งอธิบายได้จากนักศึกษามีการประเมินความเครียดจากต้นเหตุของความเครียดในการฝึกปฏิบัติการพยาบาลว่าอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นนักศึกษาจึงใช้การเผชิญ

ความเครียดซึ่งเป็นการจัดการกับปัญหาหรือทำให้ตนเองสบายใจขึ้นอยู่ในระดับปานกลาง ด้วย เมื่อพิจารณาต้นเหตุของความเครียดเป็นรายข้อ และการเผชิญความเครียดเป็นรายข้อ ประกอบกันจะพบว่า การเผชิญความเครียดและต้นเหตุของความเครียด มีความเป็นเหตุเป็นผลกัน คือต้นเหตุของความเครียดที่ทำให้นักศึกษาเกิดความเครียดในระดับสูงนั้นได้แก่ การทำคลอดรายแรก อาจารย์นิเทศก์ดู ทำทางไม่เป็นมิตร อารมณ์ไม่ดี และพยาบาลประจำการดู เสี่ยงดัง ซึ่งต้นเหตุของความเครียดเหล่านี้เป็นต้นเหตุที่นักศึกษาไม่สามารถที่จะแก้ไขได้ นักศึกษาจึงใช้การเผชิญความเครียดโดยการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงที่ตนเองเป็นส่วนใหญ่ เช่น การพยายามทำตัวเองให้น่ารัก ชยันและตั้งใจทำงาน มีการปรับปรุงทักษะการทำงานของตนเองอย่างระมัดระวัง เตรียมตัวอ่านหนังสือล่วงหน้า พยายามทำใจให้สบาย เป็นต้น

นักศึกษาใช้การเผชิญความเครียดลักษณะการยอมรับอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจอธิบายได้จากเหตุผลที่ว่า การศึกษาพยาบาลเป็นเรื่องที่ทำทนาย มีประโยชน์ต่อตนเองและครอบครัว เมื่อสำเร็จการศึกษาสามารถหางานทำได้ง่าย ซึ่งจะเห็นได้จากการศึกษาของ ประนอม แสงจันทร์ (2529) ที่พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่เข้ามาเรียนพยาบาลเพราะเหตุผลว่าหางานทำง่าย ดังนั้นถึงแม้ว่างานพยาบาลจะเป็นงานที่หนัก แต่มีประโยชน์ต่อตนเองและครอบครัว นักศึกษาจึงยอมรับปัญหาที่เกิดขึ้นได้

อีกเหตุผลหนึ่งคือ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาพยาบาลของกระทรวงสาธารณสุข เมื่อเข้ามาเรียนจะได้รับทุนการศึกษาจากกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งจะต้องมีข้อผูกพัน ดังนี้คือ เมื่อสำเร็จการศึกษาจะต้องทำงานในโรงพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุขเป็นเวลา 4 ปี ถ้าต้องออกจากสถานศึกษา เนื่องจากลาออกหรือถูกไล่ออกด้วยประการใดก็ตามจะต้องชดใช้ค่าเสียหาย ค่าปรับ ค่าดอกเบี่ย แก่ทางราชการตามจำนวนที่ระบุไว้ในสัญญา เว้นแต่ตายหรือเหตุสุดวิสัย ซึ่งจะต้องชดใช้ทุนเป็นจำนวนเงินถึง 2 เท่า และถ้าต้องเรียนซ้ำชั้นไม่ว่ากรณีใด ๆ นอกจากเหตุสุดวิสัยจะต้องจ่ายเงินค่าใช้จ่ายในการศึกษา ค่าอาหาร ตามระเบียบที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด และจะไม่ได้รับเงินอุดหนุนใดๆ จากทางราชการ ตลอดปีที่ต้องเรียนซ้ำชั้น (สถาบันพัฒนากำลังคนด้านสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข, 2538) ซึ่งเหตุผลนี้อาจทำให้นักศึกษาจะต้องยอมรับและอดทนต่อปัญหาที่เกิดขึ้น

ขึ้น ซึ่งลักษณะการเผชิญความเครียดโดยใช้ความอดทนนี้เป็นการเผชิญความเครียดด้านการยอมรับที่ใช้ในการวิจัยนี้

ส่วนการเผชิญความเครียดลักษณะการต่อต้าน และการหลีกเลี่ยง นักศึกษาใช้การเผชิญความเครียดในสองลักษณะนี้อยู่ในระดับน้อย ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้จากเหตุผลที่ว่า การเผชิญความเครียดสองลักษณะนี้เป็นการเผชิญความเครียดที่ไม่มีประสิทธิภาพ มิได้ทำให้ปัญหาหมดไป เพียงแต่ทำให้ความไม่สบายใจลดลงชั่วขณะเท่านั้น และเมื่อใช้การเผชิญความเครียดในลักษณะนี้บ่อย อาจทำให้เกิดต้นเหตุของความเครียดอย่างอื่นเกิดขึ้นตามมาได้ เช่น ผลสัมฤทธิ์การฝึกภาคปฏิบัติลดลงมาก หรือจำเป็นถึงกับต้องพ้นจากสภาพนักศึกษา ก็จะต้องใช้ทุน หรือทำให้บิดามารดาเสียใจ

อีกเหตุผลประการหนึ่ง คือในสถาบันการศึกษาพยาบาลจะมีกฎระเบียบต่าง ๆ อย่างเคร่งครัด เมื่อหลีกเลี่ยง ไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำของอาจารย์พยาบาล พยาบาลประจำการ หรือกฎระเบียบต่างๆ ก็จะต้องถูกลงโทษ ถูกทำทาบจน ซึ่งไม่เป็นที่ยอมรับของเพื่อนนักศึกษา นักศึกษาจึงใช้การเผชิญความเครียดในสองลักษณะนี้บ่อย

เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมร่วมกับต้นเหตุของความเครียด ต้นเหตุที่ทำให้นักศึกษาเกิดความเครียดด้านภายในบุคคลจะเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการพยาบาล ลักษณะงานพยาบาลนี้เป็นสิ่งที่นักศึกษาหลีกเลี่ยงไม่ได้ จึงสมควรที่จะต้องใช้แหล่งสนับสนุนทางสังคมช่วยประคับประคองให้สามารถเผชิญปัญหาไปได้ด้วยดี นอกจากนี้วิธีการเผชิญปัญหาที่เหมาะสมสำหรับแก้ไขปัญหาก็ควรใช้ก็คือ วิธีการแก้ไขปัญหา พฤติกรรมที่เป็นการเผชิญความเครียดแบบนี้ เช่น การเตรียมตัวอ่านหนังสือล่วงหน้า ทบทวนสิ่งที่เรียนมา พิจารณาความแตกต่างของสถานการณ์ พิจารณาเป้าหมายของสถานการณ์ พยายามเพิ่มทักษะของตนเอง ซึ่งการเผชิญความเครียดลักษณะนี้นักศึกษาพยาบาลมีอยู่ในระดับหนึ่งแล้ว ดังนั้นอาจารย์จึงควรส่งเสริมให้นักศึกษาใช้การเผชิญความเครียดลักษณะนี้ให้มาก แต่ในสภาพปัจจุบันจากการศึกษาต้นเหตุของความเครียดครั้งนี้ นักศึกษายังมีรายงานว่า การปิดเปิดของห้องสมุดไม่เอื้ออำนวยต่อการค้นคว้า และห้องสมุดมีหนังสือไม่เพียงพอ ถ้าอาจารย์พยาบาล หรือผู้บริหารขจัดต้นเหตุของความเครียดทั้งสองนี้ไปก็จะส่งเสริมให้นักศึกษาได้ใช้การเผชิญความเครียดแบบการแก้ไขปัญหาได้ดีและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

การเผชิญความเครียดแบบการยอมรับเป็นวิธีการเผชิญความเครียดที่นักศึกษาใช้มากที่สุด ซึ่งการเผชิญความเครียดนี้เป็นการเผชิญความเครียดแบบแก้ไขอารมณ์ ไม่ได้ทำให้ต้นเหตุของความเครียดหมดหรือลดน้อยลงไป ถ้าใช้การเผชิญความเครียดในลักษณะนี้มาก ๆ และเป็นเวลานานก็จะทำให้เกิดความเบื่อหน่าย เกิดความล่าช้า ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของอาจารย์พยาบาล ผู้บริหาร และผู้ที่เกี่ยวข้องที่จะต้องช่วยกันปรับเปลี่ยนวิธีการเผชิญความเครียดของนักศึกษาพยาบาลให้เหมาะสม อาจจะใช้กิจกรรมนักศึกษาเข้ามาช่วย เพื่อเพิ่มสัมพันธภาพระหว่างอาจารย์พยาบาล พยาบาลประจำการ และเพื่อนนักศึกษา เมื่อสัมพันธภาพดีก็เป็นการส่งเสริมให้นักศึกษาใช้การเผชิญความเครียดลักษณะการใช้แหล่งสนับสนุนทางสังคมได้ดีขึ้น

ตอนที่ 2 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความเครียดที่เกิดจากต้นเหตุของความเครียด การตอบสนองต่อความเครียดรายด้านและรวมทุกด้าน และการเผชิญความเครียดรายลักษณะของนักศึกษาพยาบาลจำแนกตาม ชั้นปี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายได้ของครอบครัว และพฤติกรรมเผชิญสถานการณ์ชีวิต ของนักศึกษาพยาบาลสามารถอภิปรายในประเด็นที่สำคัญได้ดังนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่มีชั้นปีต่างกันจะมีความเครียดที่เกิดจากต้นเหตุของความเครียด การตอบสนองต่อความเครียดรายด้านและรวมทุกด้าน และลักษณะการเผชิญความเครียดไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ข้อที่ 1, 2 และ 3 ดังที่กล่าวไว้ข้างต้น ที่เป็นเช่นนี้ สามารถอธิบายเหตุผลได้ว่า นักศึกษาพยาบาลในแต่ละชั้นปีนั้นจะมีเหตุการณ์ หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เป็นต้นเหตุของความเครียดแตกต่างกัน ดังจะเห็นได้จากการกำหนดขอบเขตความสามารถของนักศึกษาแต่ละชั้นปีของกระทรวงสาธารณสุข (สถาบันพัฒนากำลังคนด้านสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข. 2528 : 8-11) การกำหนดขอบเขตความสามารถนี้มีผลต่อการจัดประสบการณ์ให้นักศึกษา ทำให้นักศึกษาแต่ละชั้นปีมีลักษณะการฝึกปฏิบัติการพยาบาลที่แตกต่างกัน สามารถสรุปได้ดังนี้ ดังนี้

ชั้นปีที่ 2 นักศึกษาจะได้รับการมอบหมายงานที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน เน้นการดูแลในเรื่องสุขวิทยาส่วนบุคคลทั่วไป และการประเมินปัญหาทางกาย

ชั้นปีที่ 3 ต้องฝึกปฏิบัติงานในห้องคลอด ห้องผ่าตัด การฝึกปฏิบัติกับผู้ป่วย
จิตเวชซึ่งเป็นสถานที่ไม่คุ้นเคย มีสภาพวิกฤตฉุกเฉิน ต้องมีความตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา

ชั้นปีที่ 4 ต้องออกฝึกปฏิบัติงานข้างนอก ต้องเรียนรู้ประสบการณ์ใหม่ ๆ และ
ความคาดหวังของอาจารย์และพยาบาลประจำการมาก

จากเหตุผลดังกล่าวจะเห็นว่า นักศึกษาพยาบาลแต่ละชั้นมีปัจจัย เหตุการณ์
หรือสถานการณ์ที่ทำให้เกิดความเครียดในลักษณะแตกต่างกัน แต่แบบวัดที่ใช้นี้เป็น
แบบวัดที่ใช้ด้วยกันทั้ง 3 ชั้นปี ซึ่งวัดออกมาเป็นระดับความเครียดของต้นเหตุนั้น ๆ ส่วนต้น
เหตุใดนักศึกษาไม่เคยประสบในปัจจุบันก็มีช่องให้นักศึกษาเลือกต่างหาก ดังนั้น ค่าเฉลี่ย
ของความเครียดที่ได้จึงไม่มีความแตกต่างกันในแต่ละชั้นปี

เมื่อระดับความเครียดจากต้นเหตุของความเครียดไม่แตกต่างกันนักศึกษา จึงมี
การตอบสนองต่อความเครียด และการเผชิญความเครียดไม่แตกต่างกันด้วย ซึ่งผลการวิจัย
นี้สอดคล้องกับการศึกษาของ ชมพูนุช พงษ์ศิริ (2535) ที่พบว่า ชั้นปีไม่เกี่ยวข้องกับ
ความวิตกกังวลในการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาล และของรัชดา เอี่ยมยิ่งพานิช
(2531) ที่พบว่าบุคลากรทางการแพทย์ที่มีประสบการณ์การทำงานแตกต่างกันมีความ
เครียดในการทำงานไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ในลักษณะเดียวกับการศึกษาครั้ง
นี้ คือ เนื่องมาจากลักษณะการปฏิบัติงานของบุคลากรในแต่ละกลุ่มงานไม่เหมือนกัน เช่น
งานในห้องคลอด ห้องฉุกเฉิน หรือหอผู้ป่วยใน ซึ่งในแต่ละกลุ่มงานนี้จะมีสถานการณ์ต่าง ๆ
ที่ทำให้เกิดความเครียดแตกต่างกัน

จากผลที่ได้ของการวิจัยข้อนี้ จึงควรจะมีการศึกษาในแนวลึกเพิ่มขึ้น โดยศึกษา
ว่านักศึกษาในแต่ละชั้นปีว่ามีต้นเหตุของความเครียด การตอบสนองต่อความเครียด และ
การเผชิญความเครียดในลักษณะได้บ้าง ผลการวิจัยที่ศึกษาจะชัดเจนและนำไปใช้ประโยชน์
ได้มากขึ้น

2. จากผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาพยาบาลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน
จะมีความเครียดที่เกิดจากต้นเหตุของความเครียดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่
ระดับ .05 โดยนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำจะมีความเครียดที่เกิดจากต้นเหตุ
ของความเครียดมากกว่านักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางและสูง ที่ผลเป็น

เช่นนี้อาจเนื่องมาจาก การปฏิบัติกรพยาบาลนั้นจำเป็นต้องนำความรู้ได้ในการเรียน ทฤษฎีไปประยุกต์ใช้กับผู้ป่วย นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำซึ่งแสดงถึงความรู้ใน ทฤษฎีน้อย จึงจะเกิดความไม่แน่ใจในความรู้ ความสามารถของตนเอง ไม่มั่นใจว่าจะมี ความรู้เพียงพอหรือไม่ที่จะให้การพยาบาลผู้ป่วยได้ถูกต้อง จึงเกิดความเครียดขึ้นได้ ดังการ ศึกษาของ อายูพร เรืองจันทร์ (2538) ที่พบว่านักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำจะ มีความไม่มั่นใจในการปฏิบัติงานมากกว่านักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง เมื่อ นักศึกษาไม่มีความมั่นใจในตนเองจึงเป็นเหตุให้การประเมินสถานการณ์ หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ไปในทางไม่ดีมากขึ้น จึงทำให้นักศึกษาประเมินต้นเหตุของความเครียดว่าทำใหตนเองเกิด ความเครียดมาก

อีกเหตุผลหนึ่ง ซึ่งอธิบายได้ในลักษณะกลับกับเหตุผลข้างต้น จากการ ที่ วีระ บุญยะกาญจน (2534) ได้พบว่า นักศึกษาในระดับอุดมศึกษา นักศึกษาที่รู้สึกว่ ตนเองพ่ายแพ้ ทำให้ผิดหวัง มีความทุกข์ พบได้ในนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ต่ำ ในนักศึกษาพยาบาลก็คาดว่า เมื่อนักศึกษาพยาบาลมีความเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ ก็ จะส่งผลให้เกิดพฤติกรรมและอารมณ์ที่ไม่เหมาะสม เช่น การเกิดความกังวลใจ กลัว หรือ ซึมเศร้า พฤติกรรมและอารมณ์ที่ไม่เหมาะสมจะทำให้นักศึกษาพยาบาล รู้สึกท้อแท้ใน ชีวิต จนส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้เช่นกัน

3. นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน มีการตอบสนองต่อความ- เครียดแตกต่างกันโดยที่ผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ จะมีการตอบสนองต่อความเครียด มากกว่าผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจากการตอบสนองต่อ ความเครียดนั้นขึ้นอยู่กับการประเมินความรุนแรงของสถานการณ์เครียด (Cassmeyer, Mitchell & Betrus, 1995:168-169) จากเหตุผลข้อที่ 2 ที่ว่านักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนต่ำ จะมีการประเมินสถานการณ์เครียดว่ารุนแรงกว่าที่นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนระดับสูงกว่าเป็นผู้ประเมิน ดังนั้นนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำจึงมีการตอบ สอนงต่อความเครียดมากกว่านักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับปานกลาง

ส่วนนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับสูงมีการตอบสนองต่อความเครียด ไม่แตกต่างกับนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับต่ำ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า

นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับสูง ส่วนใหญ่จะเป็นผู้มีความต้องการใฝ่สัมฤทธิ์สูง จะมีความพยายาม มุ่งมั่นมาก เพราะฉะนั้นเมื่อขึ้นไปฝึกปฏิบัติงานก็มีความพยายามในการปฏิบัติงานอย่างมาก เมื่อมีปัญหาหรืออุปสรรคเกิดขึ้นจึงรับรู้ว่าจะทำให้ตนเองเกิดความเครียดมาก หรือบางคนต้องการที่จะให้ตนเองได้คะแนนมากขึ้น เพื่อหวังให้ได้เกียรตินิยม เมื่อฝึกปฏิบัติงาน ซึ่งมีผลต่อคะแนนด้วย จึงเกร็ง วิตกกังวลมาก จึงเป็นสาเหตุทำให้มีการตอบสนองต่อความเครียดมากไม่แตกต่างจากนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับต่ำ

4. นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำจะมีการเผชิญความเครียดด้านการหลีกหนีมากกว่านักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับสูง ซึ่งสามารถอธิบายได้ในเชิงทฤษฎีได้จากการให้ความหมายการเผชิญความเครียดของ Montgomery (1992:4-5) ; Ignatavicious & Bayne (1991:92-93) และ Cassmeyer, Mitchell & Betrus (1995:169) ที่ว่าการเผชิญความเครียดนั้นเป็นกระบวนการทางสติปัญญา และทักษะที่แต่ละบุคคลใช้เพื่อแก้ไขสถานการณ์ที่ไม่ธรรมดา ซึ่งเป็นกระบวนการต่อสู้หรือถอยห่างอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนั้นผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันซึ่งแสดงถึงระดับสติปัญญาแตกต่างกันด้วยนั้น จึงมีผลทำให้ใช้รูปแบบการเผชิญความเครียดต่างกัน และ McCubbin & Thompson, 1987 : 17-18) ได้กล่าวถึงความมั่นใจในตนเองว่าเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการเผชิญความเครียด ซึ่งความมั่นใจในตนเองนี้มักจะเกิดจากคนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง (อายุพร เรื่องจันทร์, 2538) ความมั่นใจในตนเองนี้เป็นปัจจัยที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเผชิญความเครียด ทั้งนี้เมื่อบุคคลประเมินตนเองว่าสามารถจะควบคุม และแก้ไขสถานการณ์ได้ก็จะรับรู้สถานการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นสามารถจัดการและแก้ไขได้ รวมทั้งสามารถเลือกวิธีเผชิญปัญหาที่ถูกต้องเหมาะสม เพื่อลดความเครียด ดังนั้นคนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงจึงใช้การเผชิญความเครียดในลักษณะการหลีกหนีน้อยกว่าคนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

อธิบายในอีกลักษณะหนึ่งคือบุคคลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่ดี เมื่อขึ้นฝึกปฏิบัติงานก็มักจะถูกดูจากอาจารย์นิเทศก์ พยาบาลประจำการ เมื่อนักศึกษากลุ่มนี้ถูกดูมากก็ทำให้สัมพันธ์ภาพระหว่างอาจารย์ หรือพยาบาลประจำการไม่ดี จึงเป็นผลให้เกิดความเครียดมากขึ้นได้จะไม่มีความสุขในการปฏิบัติงานก็จะใช้การเผชิญความเครียดแบบหลีกหนี

อาจจะหนีบุคคล หรือหนีการฝึกปฏิบัติงาน และเมื่อใช้การเผชิญความเครียดลักษณะ หลีกหนีนี้มาก ๆ ทำก็จะมีผลต่อการผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอีกเช่นกัน

จากการอภิปรายผลข้อที่ 2,3 และ 4 จะมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันซึ่งเป็นไปตาม แนวคิดของ Lazarus (1969) และ Beare & Myer (1994) ที่ว่าการเผชิญความเครียดของบุคคล เป็นกระบวนการ ซึ่งเกี่ยวข้องกับกระบวนการคิด เป็นกระบวนการประเมินทั้งความรุนแรง ของต้นเหตุของความเครียด และการประเมินถึงแหล่งประโยชน์หรือทางเลือกของตนเองใน การแก้ไขปัญหา ดังนั้น ผู้ที่ใช้การเผชิญความเครียดต่างกัน การประเมินความรุนแรงของ ต้นเหตุของความเครียดต่างกัน ซึ่งจะมีผลทำให้การตอบสนองต่อความเครียด แตกต่างกัน ด้วย หรืออธิบายในทางกลับกันได้ว่า เมื่อบุคคลประเมินความรุนแรงของความเครียดแตก ต่างกัน จะมีผลทำให้การตอบสนองต่อความเครียด และการเลือกใช้วิธีการเผชิญ ความเครียดแตกต่างกันด้วย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้ผลคล้ายกับการศึกษาของ อรทิพา สองศิริ (2537) ที่ได้ทำ การศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ในการฝึกภาคปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข พบว่า ตัวแปรด้านผลสัมฤทธิ์ในการฝึกภาคปฏิบัติมีความ สัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และ การศึกษาของ สุวิริยา สุวรรณโคตร (2537) ที่พบว่าคะแนนเฉลี่ยสะสมของนักศึกษาที่สูง จะทำให้นักศึกษามีการปรับตัวดี

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ชี้ให้เห็นว่าการนิเทศการฝึกปฏิบัติการพยาบาลของ อาจารย์นิเทศก์ พยาบาลประจำการ หรือการให้คำแนะนำปรึกษาของอาจารย์แนะแนว หรือ อาจารย์ที่ปรึกษา ควรที่จะนำผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษามาประกอบการนิเทศ หรือ ให้คำแนะนำปรึกษาด้วย ดังนั้นการให้คำแนะนำปรึกษาจึงควรพิจารณาให้แก่นักศึกษาเป็น ราย ๆ ไป ทั้งนี้เนื่องจากนักศึกษาพยาบาลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ต่างกัน มีแนวโน้ม ที่จะประเมินต้นเหตุของความเครียด การตอบสนองต่อความเครียด และใช้ลักษณะการเผชิญ ความเครียดที่ต่างกัน

5. ผลการศึกษาครั้งนี้พบว่า นักศึกษาพยาบาลที่มีรายได้ของครอบครัวต่างกันจะ มีความเครียดจากต้นเหตุของความเครียดไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน

ข้อที่ 7 ที่ว่า “นักศึกษาพยาบาลที่มีรายได้ของครอบครัวแตกต่างกัน จะมีความเครียดที่เกิดจากต้นเหตุของความเครียดแตกต่างกัน” ที่เสนอนี้อาจเนื่องมาจากการเรียนพยาบาลของนักศึกษาสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ของการศึกษาคั้งนี้ เมื่อเข้ามาเรียนแล้วนักศึกษาจะได้รับสวัสดิการด้านอาหาร ชุดปฏิบัติงาน ค่าที่พัก นักศึกษาไม่จำเป็นต้องใช้จ่ายเงินจำนวนมาก เพียงแต่ใช้จ่ายเฉพาะเรื่องส่วนตัวเท่านั้น นอกจากนี้ นักศึกษาพยาบาลยังมีโอกาสได้พิจารณาทุนการศึกษา ถ้ามีปัญหาในเรื่องเงินที่ใช้จ่ายไม่เพียงพอในแต่ละเดือน ดังนั้นจึงเป็นการเปิดโอกาสให้นักศึกษาสามารถใช้ชีวิตได้อย่างเต็มที่ ไม่ต้องคอยวิตกกังวลว่าตนเองจะเป็นภาระอันหนักอึ้งของครอบครัว ไม่ทำให้เกิดปัญหาทางอารมณ์ตามมา (พรศิริ ใจสม, 2536: 30 และ ศิริรัตน์ จันทรแสงรัตน์, 3637 : 50) ดังนั้นนักศึกษาที่มีรายได้ต่างกันจึงมีการประเมินสถานการณ์ที่ทำให้เกิดความเครียดไม่แตกต่างกัน เมื่อการประเมินสถานการณ์ที่ไม่แตกต่างกันนี้จึงเป็นผลให้การเผชิญความเครียดไม่แตกต่างกันด้วย

ส่วนการตอบสนองต่อความเครียดนั้น พบว่านักศึกษาพยาบาลที่มีรายได้ของครอบครัวแตกต่างกันมีการตอบสนองต่อความเครียดแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้ที่มีรายได้ของครอบครัวสูงกว่าจะมีความมั่นใจในตนเองสูงกว่าผู้ที่มีรายได้ของครอบครัวระดับต่ำ ซึ่งความมั่นใจในตนเองนี้เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการตอบสนองต่อความเครียด (McCubbin & Thompson, 1987:17)

ผลการวิจัยครั้งนี้จึงขัดแย้งของ เพ็ญศรี วรสัมปติ (2537) ที่ได้ทำการศึกษาคือความสัมพันธ์ระหว่างความเครียด สถิติปัญญา และการสนับสนุนทางสังคม กับพฤติกรรม การเผชิญความเครียดในวัยรุ่นตอนต้น แล้วพบว่าวัยรุ่นตอนต้นที่มีระดับฐานะทางเศรษฐกิจต่างกัน จะมีพฤติกรรมการเผชิญความเครียดแตกต่างกัน ดังนี้คือ วัยรุ่นตอนต้นที่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลางและสูง มีพฤติกรรมเผชิญความเครียดดีกว่าวัยรุ่นตอนต้น ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษานี้เป็นวัยรุ่นทั่วไป ที่ไม่ได้กล่าวถึงเรื่องทุนศึกษา

ผลการวิจัยในข้อนี้อาจจะวิเคราะห์ได้ในอีกลักษณะหนึ่งคือ การศึกษาเรื่องรายได้ของครอบครัวคั้งนี้ศึกษาเฉพาะรายรับของครอบครัว ซึ่งรายรับหรือรายได้เพียงอย่างเดียวไม่น่าจะมีผลต่อสภาพจิตใจที่ทำให้เกิดความเครียด แต่น่าจะเกี่ยวข้องกับเรื่องของความพอใช้

หรือความสมดุลของรายรับและรายจ่ายมากกว่า ดังนั้นจึงควรจะมีการศึกษาเพิ่มเติมในเรื่องของเศรษฐกิจนี้ซึ่งควรจะศึกษาในเรื่องของความพอใช้ หรือความสมดุลของรายรับรายจ่ายตามการรับรู้ของนักศึกษา

6. จากผลการวิจัยพบว่านักศึกษาพยาบาลที่มีพฤติกรรมเผชิญ

สถานการณ์ชีวิตจะมีความเครียดจากต้นเหตุของความเครียด และการเผชิญความเครียดไม่แตกต่างกัน ผลการศึกษาครั้งนี้คล้ายกับ มนภรณ์ วิทยาวงศรุจิ (2538) ที่ได้ทำการศึกษาศักยภาพที่สัมพันธ์กับความเครียดในบทบาทของพยาบาลประจำการ โรงพยาบาลสังกัดสำนักงานสาธารณสุข กรุงเทพมหานคร ปัจจัยคัดสรรที่ศึกษานี้ได้รวมถึงพฤติกรรมมุ่งความสำเร็จแบบ A ซึ่งมีลักษณะตรงกับพฤติกรรมเผชิญสถานการณ์ชีวิตแบบ A ที่ได้ศึกษาในงานวิจัยนี้ การศึกษาของ มนภรณ์ วิทยาวงศรุจิ นี้พบว่าพฤติกรรมมุ่งความสำเร็จแบบ A นี้ไม่มีความสัมพันธ์กับความเครียดในบทบาทของพยาบาล อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการพยาบาลเป็นงานที่ต้องรีบเร่ง แข่งกับเวลา ผู้ที่มีบุคลิกภาพมุ่งความสำเร็จต่ำ หรือผู้ที่มีพฤติกรรมเผชิญสถานการณ์ชีวิตแบบ B ซึ่งชอบทำงานเรื่อย ๆ สบาย ๆ กลับต้องมาเร่งรีบ ทำงานโดยไม่ได้พักผ่อนจึงทำให้เกิดความเครียดขึ้นได้ ส่วนผู้ที่มีพฤติกรรมเผชิญสถานการณ์ชีวิตแบบ A ซึ่งมีพฤติกรรมเร่งรีบ หมกหมุ่นกับงาน ต้องการความสำเร็จสูง เมื่อมาฝึกปฏิบัติงานพยาบาลจึงต้องการให้งานสำเร็จอย่างรวดเร็ว และผลงานออกมาดีเพื่อให้ตนเองได้คะแนนสูง ๆ จึงเป็นสาเหตุทำให้เกิดความเครียดขึ้นได้ ดังนั้นความเครียดและการตอบสนองต่อความเครียดของบุคคลทั้งสองกลุ่มจึงไม่แตกต่างกัน

นอกนี้สาเหตุที่ความเครียดที่เกิดจากต้นเหตุของความเครียดและการตอบสนองต่อความเครียดของนักศึกษาพยาบาลไม่แตกต่างกันนี้อาจเนื่องมาจากยังมีปัจจัยอื่นอีกหลายปัจจัยที่มีผลต่อการประเมินต้นเหตุของความเครียดและการตอบสนองต่อความเครียด ซึ่งไม่ได้ศึกษาในที่นี้ ดังเช่น Starefor & Prater (1990:880) ปัจจัยที่มีผลต่อความเครียดได้แก่จำนวนสถานการณ์เครียดที่มาคุกคามในขณะนั้น สถานการณ์ก่อนและหลังที่จะเกิดต้นเหตุของความเครียดนั้น สถานการณ์สนับสนุน รวมทั้ง วัฒนธรรม ประเพณีต่าง ๆ และ Cassmeyer, Mitchell & Betrus (1995:168-169) ได้กล่าวถึงความรุนแรงของการตอบสนองต่อความเครียดว่าขึ้นอยู่กับ ความรุนแรงสิ่งที่มากระตุ้น ระยะเวลาของสิ่งที่มากระตุ้น Beare

& Myers (1994) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการตอบสนองต่อความเครียดว่ามี ทัศนคติ ความเชื่อ ความคาดหวังของแต่ละบุคคล ซึ่งปัจจัยที่กล่าวถึงนี้ในงานวิจัยครั้งนี้ไม่ได้ศึกษา ซึ่งควรจะได้ทำการศึกษาต่อไป ผลการวิจัยครั้งนี้ขัดแย้งกับของ ชมพูนุช พงษ์ศิริ (2535) ที่พบว่าบุคลิกภาพซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมนั้นเป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความวิตกกังวลในการฝึกปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วย และการศึกษาของ สุกรใจ เจริญสุข (2536) ที่พบว่า พฤติกรรมเผชิญสถานการณ์ชีวิตมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเครียดในบทบาทของอาจารย์พยาบาล ที่ระดับ .05

ส่วนการเผชิญความเครียดด้านการแก้ไขปัญหานั้น พบว่า นักศึกษาที่มี พฤติกรรมเผชิญสถานการณ์ชีวิตแบบ A จะมีมากกว่านักศึกษาที่มีพฤติกรรมเผชิญ สถานการณ์ชีวิตแบบ B อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ที่เป็นเช่นนี้สามารถอธิบายได้จากแนวความคิดของ Organ & Hammer (1982:272-273) ที่ว่าผู้ที่มีพฤติกรรมแบบ A เป็น ผู้ที่มีพฤติกรรมที่มีความทะเยอทะยาน (Intense Ambition) เป็นบุคคลที่มีความปรารถนา อย่างแรงกล้าที่อยากจะประสบความสำเร็จ มีความมานะพยายามมากในการทำงานอย่างใด อย่างหนึ่งให้ประสบความสำเร็จ ขอบพันฝ่าอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความสัมฤทธิ์ผล ดังนั้นคนกลุ่มนี้เมื่อประสบกับสถานการณ์ปัญหาที่มีความพยายามที่จะคิดแก้ไขปัญหานั้น ต่างๆ มากกว่าคนกลุ่มที่มีพฤติกรรมแบบ B จึงทำให้ผลการวิจัยพบว่าคนที่มีพฤติกรรมเผชิญสถานการณ์ชีวิตแบบ A จะมีการเผชิญความเครียดแบบแก้ไขปัญหามากกว่าผู้ที่มี พฤติกรรมเผชิญสถานการณ์ชีวิตแบบ B

ส่วนการเผชิญความเครียดลักษณะการยอมรับ การใช้แหล่งสนับสนุนทางสังคม การเบี่ยงเบนความสนใจ การต่อต้าน และการหลีกเลี่ยง นักศึกษากลุ่มที่มีพฤติกรรมเผชิญ สถานการณ์ชีวิตแบบ A และกลุ่มที่มีพฤติกรรมเผชิญสถานการณ์ชีวิตแบบ B ใช้ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการเผชิญความเครียดทั้ง 5 ลักษณะนี้เป็นการเผชิญความเครียดแบบแก้ไขทางด้านอารมณ์ เมื่อใช้การเผชิญความเครียดในลักษณะนี้แล้ว มิทำให้ ต้นเหตุของความเครียดหมดไป ซึ่งตรงข้ามกับการเผชิญความเครียดด้านการแก้ไขปัญหา (Sheriden & Radmacher, 1992; Taylor, 1992 ;Beare & Myers, 1994) นักศึกษากลุ่มที่มี พฤติกรรมเผชิญสถานการณ์ชีวิตแบบ A ซึ่งมีลักษณะมุ่งความสำเร็จของงาน ต้องการให้

งานสัมฤทธิ์ผล จึงใช้การเผชิญความเครียดในลักษณะนี้ไม่แตกต่างจากนักศึกษาในกลุ่มที่มีพฤติกรรมเผชิญสถานการณ์ชีวิตแบบ B

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. การนิเทศงานของอาจารย์นิเทศก์ควรจะมีการศึกษาข้อมูลส่วนบุคคลของนักศึกษาพยาบาลแต่ละคนด้วยเพื่อประกอบการนิเทศเพราะจากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายได้ของครอบครัว พฤติกรรมเผชิญสถานการณ์ชีวิตมีผลต่อการประเมินต้นเหตุของความเครียด การตอบสนองต่อความเครียด และการเผชิญความเครียดของนักศึกษาพยาบาลในการฝึกปฏิบัติการพยาบาล
2. นักศึกษาพยาบาลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำควรจะได้รับ การดูแลและให้คำปรึกษาที่ใกล้ชิด และควรจะได้รับคำปรึกษาที่ถูกต้องในการเผชิญความเครียด เพราะ นักศึกษากลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำนี้มีแนวโน้มที่จะเกิดความเครียดจากต้นเหตุของความเครียดด้านต่างๆ และการตอบสนองต่อความเครียดอยู่ในระดับสูง และใช้การเผชิญความเครียดลักษณะหลีกเลี่ยงมากกว่านักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง
3. ผู้บริหาร ควรจะส่งเสริมการจัดกิจกรรมที่เพิ่มความสนิทสนมเป็นกันเองของนักศึกษาพยาบาลและอาจารย์นิเทศก์ พยาบาลประจำการ เช่น งานเลี้ยงสังสรรค์ในวันขึ้นปีใหม่ งานรดน้ำดำหัวในวันสงกรานต์ เป็นต้น และส่งเสริมกิจการนักศึกษาเพื่อเพิ่มสัมพันธภาพระหว่างนักศึกษากับอาจารย์พยาบาล พยาบาลประจำการ ซึ่งจะมีผลทำให้นักศึกษาได้ใช้การเผชิญความเครียดลักษณะการใช้แหล่งสนับสนุนทางสังคมได้ง่ายและมีประสิทธิภาพมากขึ้น
4. ผู้บริหารและอาจารย์พยาบาล ควรจะหาทางลดต้นเหตุของความเครียดด้านภายนอกบุคคล โดยการปรับเวลาปิด-เปิดห้องสมุดให้เอื้ออำนวยต่อการค้นคว้า จัดหาหนังสือให้เพียงพอ ซึ่งการแก้ไขต้นเหตุของความเครียดนี้จะส่งเสริมให้นักศึกษาได้ใช้การเผชิญความเครียดลักษณะแก้ไขปัญหาคิดดีขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรจะมีการศึกษาด้านเหตุของความเครียด การตอบสนองต่อความเครียดและการเผชิญความเครียด ในการฝึกปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลในแนวคิด โดยการนำผลจากงานวิจัยนี้ครั้งนี้ไปศึกษาต่อ โดยเลือกศึกษาเฉพาะด้านเหตุของความเครียดที่ทำให้นักศึกษาเกิดความเครียดในระดับมาก มาศึกษาว่าเมื่อนักศึกษาประสบกับต้นเหตุของความเครียดนี้แล้วนักศึกษามีการตอบสนองต่อความเครียด และการเผชิญความเครียดในแต่ละต้นเหตุของความเครียดนั้นอย่างไร

การศึกษาแนวคิดอีกลักษณะหนึ่งคือศึกษาว่าในแต่ละลำดับขั้นของต้นเหตุของความเครียดนั้นทำให้เกิดความเครียดแตกต่างกันอย่างไร ลำดับขั้นใดที่ทำให้นักศึกษาเกิดความเครียดมากที่สุด ซึ่งคำตอบที่ได้จากการศึกษาทั้งสองแนวนี้จะเป็นประโยชน์อย่างมาก แก่อาจารย์นิเทศก์ พยาบาลประจำการ และผู้ที่เกี่ยวข้องในการนิเทศก์ หรือเตรียมการในการฝึกปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาได้มากขึ้น

2. ควรจะมีการศึกษาตัวแปรอื่นที่มีผลต่อการประเมินต้นเหตุของความเครียด การตอบสนองต่อความเครียด และการเผชิญความเครียดของนักศึกษา เช่น ทัศนคติต่อวิชาชีพพยาบาล ความคาดหวังของบิดามารดา เป็นต้น

ศูนย์วิทยพัชราคร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย